

3. Kebri, ki se pa lahko polové zjutraj, ko je še zrak bolj merzel in dokler so še okorni, če se namreč pod drevesom rjuha ali plahta pogerne, drevo dobro potrese, da padejo doli.

4. Mravlje in uši. Kjer so mravlje, tam so gotovo tudi uši. Uši naj se pa kar s kunjjo pomečkajo do čistega, in drevo bo nehalo hirati.

5. Gosence so zelo škodljive stvari; mlado drevce tako končajo, da se posuši; staro drevo pa za več let storé nerodovitno. Da se pa gosence odpravijo, se mora: a) vsako pomlad drevje čisto otrebiti, b) odrasčene drevesa z apnom pobeliti. c) okoli drevesa jesen zemlja nekoliko odkopati, da se gosencičina zalega tudi v zemlji zatare, d) vsaki večer ali jutro je dobro drevesa otresti in spodaj kako plahto pogerniti, da se gosence ložeje polové. e) Tiste ptice, ktere gosence pokončujejo, se ne smejo loviti in pobijati, ampak še le privaditi se morajo na verte; tiste ptice pa, ki sadnemu drevju škodujejo, p.: kalin, kos, šinkovec, pšoga, vrana i. v. d., moramo pa od sadnih dreves odganjati. Vendar je pa veliko več takih ptic, ki gosence obirajo in nam koristijo, kakor unih, ki nam škodujejo. Zahvalimo Boga za neskončno modro stvarjenje! —

Književnost.

„Živalstvo. Prirodopis za niže gimnazije in realke. Spisal A. Pokorny. Poslovenil Fr. Erjavec. V Celovcu 1864.“ To spretno knjigo priporočamo učiteljem posebno za rečni nauk v šoli, pa tudi v porabo za šolske darila.*)

„Lahkoverni. Vesela igra v 3 djanjih. V Zagrebu 1864.“ To igro je spisal nekdanji verli učitelj v Vinici g. Bernard Tomšič, in njegov sin, učiteljski pripravnik v Zagrebu, jo je dal na svitlo in s tem postavil blagemu očetu lep spominek. Priporočujemo jo tedaj posebno učiteljem, pa tudi drugim marljivim domoljubom.

Novice.

V šolskem letu 1863 je bilo na Kranjskem 14 glavnih, 162 malih in 54 še ne prav vredjenih šol, vkup 230 šol; med temi je bilo slovenskih 128, slovensko - nemških 84 in 18 nemških šol. Obertnij-

*) Pri tej priliki zahvalimo čast. gosp. Luka Sveteca za iztise „Živalstva“, ki jih je podaril tukajšnjim gimn. učencem, kar je res hvale in pomenanja vredno.

skih šol za dekleta je bilo 7, ponavljavnih (nedeljskih) šol pa 198. Za vsakdanjo šolo ugodnih otrok je bilo 51.379, v šolo jih je hodilo 28.667, za nedeljsko šolo ugodnih učencev je bilo 17.164, v šolo jih je hodilo 16.080; učiteljev je bilo 195, podučiteljev 29, učiteljic 20, podučiteljic 16, učiteljic za obertnijsko šolo 14, učiteljskih pripravnikov pa 30. Vidi se tedaj, da je v vsakdanjo šolo hodilo 56% za šolo ugodnih otrok, v nedeljsko pa 60% zeló tako kakor vlni. Kakih 100 duhovnij, večidel v goratih krajih, pa je še vedno brez vredjenih šol.

Iz Polhovega Gradca. — V zadnjem listu nam je „Tovars“ podal imenik udov naše mlade družbe v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam. Vidi se, da je še mnogo učiteljev, ki nikakor nočejo pristopiti k tej koristni napravi; takim mladim učiteljem, se vé da, se ne manjka nikoli praznih izgovorov, in vse prigovarjanje je pri njih bob v steno. Pogledjmo po drugih krajih, p. na Česko, kako tam učitelji cenijo take družbe, ki se tedaj od dne do dne lepše razcvitajo. Brali smo, da na Českem, kjer imajo 4 take naprave ali družbe so te družbe že l. 1859. imele blizo 400.000 gold. premoženja. Tudi od naše družbe se more reči, da si je v 3 letih res lepo premoženje nabrala, pa vendar še potrebuje vedno podpore, da ne pojde rakovo pot. — Torej, ljubi sobratje, ne odlašajte in pristopite, kakor hitro je mogoče, k tej družbi! O koristi te družbe ni potreba veliko govoriti, sej to vsak lahko spozná, če le pomisli, da ima vdova 1200 gold. pri tej družbi naloženih, ki ji dajejo 60 gold. letnih obresti, lepo podporo ali penzijo. Takim učiteljem, ki se s tem izgovarjajo, da je to prevelik davek, če pristopijo k tej družbi, jih le vprašamo: če ste že zdaj tako revni, da si ne morete toliko pritergati in prihraniti, da bi vsako leto 4 — 6 gold. plačevali za svojo družinico, kako se bo pa še le po vaši smerti godilo ubogim vdovam in sirotam vašim, ali ne bodo v uboštvu zdihovali in še morebiti kruha prosili? — Vi pa, ki ste morebiti tako srečni, da vam je Bog dal toliko premoženja, da bodo vaše vdove in sirote tudi po vaši smerti brez druge podpore lahko živele, — podpirajte pa to družbo iz kersanske ljubezní do svojih manj premožnih bratov! Dobro delo ne bo brez plačila.

Leop. Božič.

Iz Ribnice. (Učiteljski zbor.) Imeli smo učitelji zopet shod 28. preteč. m. Sošlo se je 13 g. g. učiteljev in 3 g. g. kateheti. Res, ta dan je bil za nas vse kaj vesel. Sej na svetu večjega veselja ni, kakor če se stari prijatli in sobratje po dolgi ločitvi zopet suidejo in eden drugemu svoje nadloge potožijo, eden drugega tolažijo, eden drugemu veselje in serčnost delajo, svoje skušnje o tej in drugi reči razodevajo, ter tako eden drugemu iz neprilik na pravo pot zakerniti pomagajo. Bog nam daj še mnogo tako veselih dnevov doživeti!

Odgovarjali smo na vprašanja, ki jih je preč. knezošk. konzistorij razpisal 15. febr. t l. namreč: a) Ktere poglavitne vodila naj si vsaki učitelj izvoli za svoj namen iz nemških Hermanovih vodil (Unterklasse, Sprach- und Sachbuch. etc.) za poduk v slovenskem branji? b) Zakaj naj učitelj po navadnem vodilu pri poduku v številjenji z začetniki počasi napreduje, in kako naj stori, da bo ta nauk nikaven in priljubljen; in ali naj se učenci malih šol tudi učé desetnih drobov, in

tričlenke in kako? c) Kako naj se mladost napeljuje, da se bo prav pobožno in lepovedno izobrazevala? — Odgovarjali smo na te vprašanja pismeno nekaj po slovenski, nekaj po nemški, večidel precej obširno. Spoznalo se je, (a) da je zelo potrebno, da si učitelj vse vodila iz omenjenih knjig (posebno, ki so v vvodu) prisvoji, in jih pri poduku v branji porabljuje. Se vé, da te vodila so naj pred za obravnavo nemških beril odločene; pa kar pri nemških berilih velja, velja tudi večidel pri slovenskih, laških, francoskih, i. t. d.

Ako učitelj hoče, da se bodo otroci kdaj brati navadili (naj bodo kterege koli jezika), jih mora naj pred čerke učiti. Ako pa učitelj hoče, da bo branje učencem kaj koristilo, mora skerbeti (naj bodo kterege koli jezika in naroda), da to, kar berejo, dobro razumejo, si prav zapomnijo, in pri prilikah si tudi iz tega, bodi si zgled ali svarjenje, jemljejo kaj dobička. Tedaj naj učitelj vsaki berilni spis dobro razloži učencem, da ga dobro razumejo. Naj si tudi prizadeva, da jim vse neznane reči, od katerih se bere, po moči s primernimi podobami počita, zakuj, kar otroci v podobah (še bolje v natvori) dobro ogledujejo, jih navadno vse bolj miče, bolj veselí, in se jim tudi vse boljše prilaga. — Pred vsem naj učitelj pri podučevanju v branji učence vadi, da bodo reči, od katerih berejo, dobro pregledovali, jih na tanko premišljevali in od njih pravilno govorili ali pripovedovali.

O drugi reči (b) se je nekako tako le govorilo: Pri vsakem imenitnem delu se mora počasi postopati, ako se hoče kaj dobrega narediti, — koljko bolj to velja še le pri začetnem poduku v številstvu! Ravno ta nauk je zdaj eden naj imenitnejših v naših ljudskih šolah. Svet napreduje v vseh rečeh, — tedaj se morajo tudi učenci že zgodaj vaditi številiti, ker ravno ta nauk je naj sposobniši, da bistri in razvija otrokove dušne moči, in je nekako poglobitna podlaga vsim drugim naukom. Ker so pa mladi učenci v mislih in razsodbah večidel še prav okorni in ta nauk ravno teh dveh reči naj bolj tirja, se morajo v začetku le prav malih števil prav temeljito vaditi. Ravno začetni nauk v prvem razredu je podlaga vsim drugim. Ako je bila tu postavljena dobra podlaga, se potem more v višjih razredih dobro napredovati; ako je bila pa tu slaba podlaga vložena, razpadajo navadno drugi nauki, kakor hiša, ki je na pesek zidana. Ako se pa hoče v prvem razredu, posebno v številstvu dobra podlaga vložiti, se mora s tem naukom prav počasi napredovati in pogosto ponavljati, ker to je mati vsega poduka. Neki skušen pedagog je svojim sodelavcem za vodilo pri poduku v številstvu tako le rekel: „Dosti je, da učenci prvo šolsko leto števila od 1 do 20 vsestransko preduhtujejo. Ako se jim te števila dobro vkoreninijo, se jim gotovo vse druge števila počasi same od sebe začnejo razvijati, da razumejo z njimi reševati različne naloge“. Iz tega se tedaj vidi, da učitelj z začetniki pri poduku v številstvu nikdar dosti previdno in prepočasi ne napreduje. — Da pa je ta poduk izobrazljiv in mikaven, naj se pri nalogah nikdar preveč ne govori, da se učencem reč le še bolj ne zatamni. Nikar naj se jim ne daje preobširnih in težkih nalog, to dela otroke nekako negotove in maloserčne; ravno tako je tudi potrata časa, če se jim dajejo prelahke naloge. Na dalje se morajo naloge jemati iz okolisčin

otroškega življenja, ker take jim veliko bolj teknejo in jih veliko bolj mičejo, kakor naloge od neznanih reči. Priporočili so nam naš nevtrudljivi načelnik, preč. gospod dekan, da bi vsaki iz med nas do prvega učiteljskega zbora spisal naj manj kakik 20 otrokom primer-
nih nalog in jih sabo prinesel, da bi jih potem eden od drugega pre-
pisali in si o tej zadevi pridobili obilo tvarine. — Zares hvale vredno
priporočilo! — Tudi se je poterdilo, da se mora učitelj za ta nauk
vselej, kadar ga hoče prav pospeševati, prav dobro pripraviti. Uči-
telj, ki se za ta nauk vestno pripravlja, ne zgreši pri tem prave poti.
Kar pa zadeva drugo polovico tega vprašanja, so nekteri učitelji kar
naravnost rekli, da desetni drobci in tričlenka bi bilo v ljudskih šolah
odveč; drugi pa so menili, da bi se odrasčeni učenci ljudskih šol ko-
likor tolko v tem podučevali, posebno ako so za to sposobni in pri-
pravni, — in sicer prvič zato, ker je pri izšteviljenji z novim de-
narjem kaj pripravno, in kar bi utegnilo sčasoma navadno biti, drugič
pa zato, da bi se pri učencih razum bolj bistril, in se njih dušne
moči vsestransko izobrazevale. Kako naj se vse to obravnuje, nam
kaže „Navod za poštevanje iz glave in s številkami“ (Methodik des
Kopf- und Zifferrechnens).

O tretji reči (c) se je nekako tako le govorilo: Pred vsem naj
se učitelj prizadeva, da v otroških srcih nagnjenje do greha po moči
zatira, in v njih zbujati in gojiti lepe čednosti. Zgoduji strah božji naj
se otrokom v serce vcepi, da se povsod spominjajo, da jih Bog vidi,
in se za tega voljo lepo in sramožljivo obnašajo, koder hodijo. Na-
dalje se jim mora tudi zgodaj ljubezen do Boga in do svetih reči
prižgati, da že mladi iz ljubezni do njega dobro delajo in slabo opu-
ščajo. Druga lepa čednost, ki se pri otrocih, ako hočemo da bodo
iz njih resnično kersanski ljudje, nikdar pogrešati ne sme, je po-
nižnost. Ravno ker se ljudje premalo Boga bojé, se je ostudna
strast poželjivosti tako močno po širokem svetu jela razširjati; ravno
ker so nekteri ljudje tako napuhnjeni, je toliko tožbarij, pravn, krivih
priseg, pobojev, samomorov i. t. d. Kakor je napuh prvi poglavitni
greh, ravno tako je tudi ponižnost prava in naj lepša čednost. Po-
nižni otroci — dobri kristijanje — blagor nam! napuhnjeni otroci —
hudobneži brez konca in kraja — gorje nam! — Tudi o tej reči
veljá zlati pregovor: „Beseda gine, zgled pa rine“. Ako hoče učitelj
iz otrok resnično dobre in pobožne kristijane zrediti, jim mora sam
vseh zadev lep zgled dajati. On naj bo v vseh rečeh resnoben,
natančen, resnično pobožen, ponižen in krotak, prijazen do vseh, moder
v govorjenji in v vsem obnašanji, pošten in vedno pravicoljuben.

Tudi naj bi on o posebnih prilikah svoje učence, kjer vsaki dan
k sv. maši ne hodijo, zbral in v cerkev peljal, tam ž njimi pobožno
molil in tako v pobožnosti in ljubezni do Boga jih ogreval in njih serca
za vse dobro vnel. Kakor pa kmetovavec le zemljo obdeluje in
seje, rasti in sadeža pa od Boga pričakovati mora, tako je tudi pri
učitelju. On svoje učence le učiti more, Bog pa je, ki njegovo delo
blagoslovlja in vravnjuje. Tedaj naj učitelj učencev pri molitvah nika-
dar ne pozabi. Predragi bratje in sodelavci na šolskem polji! Priza-
devajmo se pred vsem, da bomo mladost, ki nam je izročena, naj

pred v božjem strahu redili, in jo tako že zgodaj napeljevali na pravo pot v večno domačijo. Bodimo ji sami v vseh rečeh lep zgled! Tako bomo zredili pobožne kristijane, dobre očete in skerbne matere, zveste vojake, in poštene državljane. Tudi pri lepi kersanski odreji naj bo naše geslo: naprej z Bogom za vero, narod in vladarja! — Ako bo „Tovaršu“ in njegovim č. bravcem drago, bom pri prvi priliki o našem zboru zopet kaj pisal! — Z Bogom! *) *M. Dobrepoljski.*

Z Gorenskega. Kar sem se bal, se je zgodilo: čas sv. Jurja mi je šolo izpraznil. Vsi večji učenci so šli z živino na pašo in po drugem delu, ž njimi pa tudi moj trud in veselo upanje za letošnje šolsko leto; kar pa jih je še ostalo, so večidel zginili zdaj, ko so opravili sv. obhajilo. Neka kriva misel je pri nekterih starših, ki menijo, da otrok mora hoditi v šolo le toliko časa, da opravi sv. obhajilo, potem pa je že „majoren“ in ne potrebuje šole. Slišal sem, da so v sosedni fari duhovni gospodje tudi to napako zapazili in že nekaj časa tako ravnajo, da otrok ne pusté k sv. obhajilu pred, preden ne znajo zraven kersanskega tudi dovolj drugih šolskih naukov in ne dostojé postavnega časa za šolo, ter na koncu šolskega leta s šolskim spraševanjem združijo tudi slovesno sv. obhajilo. Tako hodijo otroci, mali in večji, celo leto pridno v šolo in pri skušnji se vidi, kako jim tekne šola — pač vse drugače kakor tam, kjer so po leti prazne šolske klopi. — Jaz menim, če se v enem kraji poletna šola tako pospešuje, bi se lahko tudi drugod. Bog daj, da bi se! — Povem naj še mično prigodbico, ki sem jo pretekli teden doživel. V šoli imam dečka, ki že nekoliko časa šolo zamuja in večkrat ga celó blizo ni. Napravim se neki dan in grem v hišo tega učenca, da bi od staršev zvedil, zakaj ni zanikerneža v šolo; pa glej, kaj se mi je zgodilo! Ko grem proti hiši, vidim dečka pred hišo, ki je kamnje na drevo lučal in cvetje klatil; ko pa me zagleda, skoči hitro v hišo in gleda pri oknu, kam se bom obrnil; hitro jo tedaj zavijem okoli vogla in stopim v hišo, v kateri je bila mati z dečkom sama doma. Jaz: Ne bodite hudi, mati, pridem vas prašat, zakaj vaš Miha ne hodi tako pridno v šolo, kakor drugi otroci? Mati: „Bojé ga vedno kregate, da ne mara za vas; pa tudi jaz ga ne silim, da bi hodil v šolo, ker nočem, da bi kdo režal na moje otroke, mi smo gruntar, vi pa še kajžar ne!“ — Hotel sem svojeglavni materi nekoliko odgovoriti, pa smuknila je iz stanice v hram in zaderlešnila vrata za seboj, da se je pokadilo za njo. — Kaj pravite, ljubi bravci, kako se ozdravijo taki starši in poboljšajo njih otroci? — o —

Iz Ljubljane. V volitvi za mestno svetovavstvo 12. t. m. je bil za mestnega svetovavca tudi izvoljen preč. gospod Janez Poklukar, profesor bogoslovja, kateri je bil že predlanskem v mestnem odboru, in komur je tudi šola in sploh izreja pri srcu.

*) Nam bo prav ljubo!

Vredn.

 Današnjemu listu je pridjana pesem z napevom.
Tudi posamni iztisi so naprodaj.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.